OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

KRIMINAALIPOLITIIKKA- JA
RIKOSOIKEUSOSASTO
Rikosprosessiyksikkö
Erityisasiantuntija Maria Hauptmann

Lausunto
12.2.2024

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi poliisiyhteistyön tehostamiseksi ihmissalakuljetuksen ja ihmiskaupan ehkäisemisessä, havaitsemisessa ja tutkimisessa sekä Europolin tuen tehostamiseksi tällaisten rikosten ehkäisemisessä ja torjumisessa, sekä asetuksen 2016/794 muuttamisesta (U 87/2023 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa. Oikeusministeriö toteaa asiassa kunnioittavasti seuraavan.

Oikeusministeriö on kommentoinut valtioneuvoston kirjelmää sen valmisteluvaiheessa. Oikeusministeriön kommentit on huomioitu kirjelmään sisältyvässä valtioneuvoston kannassa.

Kirjelmän mukaan asetusehdotuksen yleistavoitteena on vahvistaa Europolin roolia maahanmuuttajien salakuljetuksen ja ihmiskaupan torjunnassa ja erityisesti vuonna 2016 perustetun Euroopan ihmissalakuljetuksen vastaisen keskuksen (jatkossa EMSC tai keskus) roolia. Oikeusministeriö pitää asetusehdotuksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina. Huomioiden ihmissalakuljetusta ja ihmiskauppaa koskevan rikollisuuden rajat ylittävän luonteen, jäsenvaltioiden omia toimenpiteitä kyseisen rikollisuuden torjunnassa ei voida pitää riittävinä. Tämän vuoksi asiaa koskevan EU-tason tukea ja yhteistyötä voidaan pitää perusteltuna.

Ihmiskauppa on nimenomaisesti kielletty Euroopan unionin perusoikeuskirjan 5 artiklassa. Direktiivissä 2011/36/EU säädetään ihmiskaupan ehkäisemisestä ja sen uhrien suojelemisesta. Kyseistä direktiiviä ollaan parhaillaan uudistamassa. Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että ihmiskaupan uhrit tunnistetaan ja heidän EU-lainsäädäntöön ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvien oikeuksien toteutuminen turvataan, kun unioni tehostaa ihmissalakuljetuksen ja ihmiskaupan ehkäisemistä ja torjuntaa.

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Asetusehdotuksen säännöstä pääjohtajan mahdollisuudesta ehdottaa jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille yhteisen operatiivisen tutkintaryhmän perustamista tulee selventää jatkovalmistelussa. On erityisesti selvennettävä, että pääjohtajan ehdotuksen tekomahdollisuus on harkinnanvarainen ja ettei ehdotus aseta jäsenvaltioille kuitenkaan velvollisuutta perustaa tai osallistua tällaiseen ryhmään**.**

Valtioneuvoston kirjelmässä on arvioitu yksityiskohtaisesti ehdotuksen suhdetta yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Vaikka komission asetusehdotuksen perustelujen mukaan ehdotuksessa on huomioitu henkilötietojen suojaa ja muita perusoikeuksia koskevat vaatimukset, kirjelmässä kiinnitetään huomiota siihen, että komissio ei ole toteuttanut vaikutustenarviointia.

Valtioneuvoston kannan mukaisesti neuvotteluissa on kiinnitettävä huomiota siihen, että asetuksen sääntely on riittävän täsmällistä ja tarkkarajaista erityisesti salassa pidettävien tietojen luovuttamisen ja arkaluonteisten tietojen, kuten biometristen tietojen, käsittelyn näkökulmasta. Kuten valtioneuvoston kannasta ilmenee, ehdotukseen liittyy joitakin biometristen tietojen ja muiden henkilötietojen käsittelyyn ja tietojenvaihtoon liittyviä yksityiskohtia, jotka edellyttävät selventämistä ja joiden vaikutuksia on tarpeen tarkastella vielä yksityiskohtaisemmin suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Perus- ja ihmisoikeuksien suojan kannalta neuvottelujen aikana on tarpeen saada selvyys erityisesti siihen, luovutettaisiinko pelkästään ihmissalakuljetuksesta epäiltyjen vai myös kohdehenkilöiden tai uhrien biometrisiä tietoja osana tehostettua tiedonvaihtoa, ja minkä lainsäädännön nojalla kerätyistä tiedoista olisi kyse. Nyt ehdotuksen mukaan kyse olisi lainmukaisesti kerätyistä, yleisesti ihmissalakuljetuksen torjuntaa tukevien biometristen tietojen käsittelystä. Selvennysten myötä on mahdollista arvioida tarkemmin sääntelyn oikeasuhteisuutta.